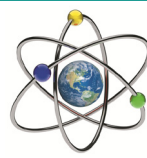

ISSN: 3060-4613

13.00.00	13.00.06	01.00.00
13.00.01	13.00.07	02.00.00
13.00.02	13.00.08	03.00.00
13.00.03	13.00.09	09.00.00
13.00.04	07.00.00	10.00.00
13.00.05	19.00.00	11.00.00

№6/2025

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga
ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 852 sahifa,
5-iyun, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Umarova H.O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'icha falsafa doktori (PhD)
Panjijev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasining 26-08-2024-yildagi №11-05-4381/01-Kengash tavsiyasiga ko’ra, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo’yicha ekspert kengashi tavsiyasi (29-10-2024-y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (30-10-2024-y., №10/24); OAK Rayosatining qarori (31-10-2024-y., №363/5).

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo’yicha
ro’yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Iqim o'zgarishi muammolari va "yashil ko'nikmalar"ning rivojlanishi.....	14
Abdurashit Karimovich Avliyaqulov	
TTJlardagi qizlarni qo'llab-quvvatlash, mavjud ijtimoiy-axloqiy muammolarni hal etish bo'yicha ilg'or xorijiy mamlakatlar tajribasini o'rganish.....	18
Xasanboy U. Abdusamatov	
Integrativ yondashuv bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy va tahliliy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning asosiy omili	26
Jalilov Nodirjon Azamatovich	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarning sibling munosabatlari diagnostikasi.....	30
G'ayibova Nargiza Anorbayevna	
Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning muhim omillari	33
Hakimova Gulmira To'xtatosheva	
Bo'lajak o'qituvchilarda ijtimoiy-madaniy kompetentlikni muzey pedagogikasi vositasida rivojlantirishning pedagogik-psixologik jihatlari	37
Marayimova Kibriyoxon Islomjon qizi	
Iqtisodiy savodxonlikni oshirishda o'zbek tilining ta'siri	41
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Сторителлинг как инструмент формирования ценностных ориентаций старшеклассников	44
Умрихина Виктория Игоревна	
Формирование эстетических предпочтений учащихся музыкальных школ в условиях инклюзивного образования на основе стилевого подхода	52
Ахунова Умида Ойбековна	
Sun'iy intellektning ta'limga integratsiyasi: o'qitish va boshqaruvdagi o'rni.....	55
Abduxamidova Muyassar Xalimjon qizi	
Buxorodagi jadidchilik harakatining o'ziga xosligi va maktablardagi ta'lim tizimi.....	60
Axrorov Ixtiyor Doniyorovich	
Inklyuziv ta'lim sharoitida imkoniyati cheklangan bolalarning moslashuvida oila va maktabning roli.....	63
Dadaboyev Jahongir Sherdil o'g'li	
Влияние длительной госпитализации на образовательную траекторию ребенка: междисциплинарный подход	67
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
O'yinning bola faoliyati sifatidagi mohiyati va o'ziga xosligi.....	75
Otasheva Lola Shoto'rayevna	
Psixologik tadqiqotning umummetodologik va xususiy metodologik tamoyillari.....	78
Xodjimatoва Nazira Toshmatovna, Mallayeva Gulshoda Maxmudjonovna	
Rivojlanishida nuqsoni bor bo'lgan bolalarni ijtimoiy hayotga tayyorlashda inklyuziv ta'limning o'rni	81
B. Xusniddinova	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida loyihaviy tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirish	85
Zulaykho Samatovna Ro'ziyeva	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini dars jarayonida rivojlantirish texnologiyasi	89
Xudaybergenova Nawrizbiyke Qanat qizi	
Sonlarni obrazlar bilan bog'lash orqali mantiqiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	92
Kalekeeva Sarbinaz Turkmenbaevna	
Methodology of Teaching English to Preschool Children	96
Khurshida Tojimurodova	
Malaka oshirish jarayonida yo'riqchilarning kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy zaruriyati..	100
Ch. B. Nalibayeva	
O'qituvchilarning o'quvchilar bilan hamkorlik munosabatlari	103
G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi	
Falsafada haqiqatni izlash: empirizm va rasionallizmning o'rni.....	106
Boymirzayeva Xurshida Sobirovna	

Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun axborot bilan ishlashni o'rgatishning didaktik asoslari.....	110
<i>Ismoilov Ravshan Yakubjon o'g'li</i>	
An Evaluation of the Impact of The Theme-Based Approach on Young Learners' Speaking Development..	113
<i>Khamraeva Gulchekhra Ibrakhimovna</i>	
O'smirlar o'rtasida o'zaro hamkorlikni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar.....	118
<i>Majidov Jasur Baxtiyarovich, Xolmatova Dilorom Vahobjon qizi</i>	
Informatika fanini o'qitishda mobil dasturiy vositalaridan foydalanish imkoniyatlari	123
<i>Jo'rayev Ilhom Isxoqovich</i>	
Muqimiy asarlari vositasida talabalarda kitobxonlik tizimini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish	126
<i>Muxlisa Satriddinova Muhitdinova</i>	
Korpus lingvistikasida lingvostatistik tahlil metodi	132
<i>Nuriddinov Abrorbek Sayfiddin o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ruhlantirish va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	136
<i>Umarova Feruzabonu Bobir qizi, Samandarova Dildora Javlon qizi</i>	
Tizimli-faoliyatli yondashuv asosida umumpedagogik akt kompetentlikni shakllantirish muammosining nazariy-metodologik jihatlari.....	139
<i>Saloxiddinova Umidaxon Mansurjon qizi</i>	
Nutqiy kamchiliklarni kamaytirishda o'yinlarning o'rni.....	143
<i>Jabborova Oltinoy</i>	
Matn bilan ishlash bosqichlari va ularning ingliz tilini o'rgatishdagi didaktik ahamiyati	146
<i>Soliyev Umidjon Yulchivoyevich</i>	
Ta'lim tizimini boshqarishda talabalar boshqaruvining qiyosiy tahlillari	150
<i>Uzaqov Nomozali Hamdamovich</i>	
Zamonaviy ta'lim muassasalarida pedagoglarning boshqaruv malakasini rivojlantirish yo'llari	153
<i>Z. M. Zarifova</i>	
Rossiya imperiyasining Surxon vohasi qishloq xo'jaligi va irrigatsiya tizimidagi siyosati tarixi	159
<i>Abdurashidov Anvar Abdurashidovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari katta guruh tarbiyalanuvchilarini badiiy adabiyot bilan tanishtirish texnologiyalari.....	164
<i>Axmadaliev Sidiqjon Yigitalievich</i>	
Ota-onalarning ta'lim sifatiga ta'siri.....	167
<i>Axmadqulova Ozodaxon Xamidullo qizi</i>	
Surxon voxasi toponimlarining tarixshunosligi.....	170
<i>Boboyeva Sitora Ro'zimaxmatovna</i>	
O'zbek etnopedagogikasi rivojlanishining nazariy asoslari.....	174
<i>Davlatova Shaxnozaxon Doniyor qizi</i>	
Sihatgohlarda davolanuvchilar salomatligini saqlashda jismoniy tarbiya vositalaridan samarali foydalanish texnologiyalari.....	178
<i>G'aniyev Suxrob Abduvali o'g'li, Ergashov Shoxrux Yusuf o'g'li</i>	
Ikkinchi jahon urushi davrida Surxon vohasi ayollarining maorif va madaniyat sohasiga qo'shgan munosib hissalar.....	183
<i>Hakimova Muyassar Rashidovna</i>	
Kitob mutolaasining pedagogik-psixologik asoslari	188
<i>Il'yasova Dilshoda Akmal qizi</i>	
O'zbekiston tarixini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, Turkistondagi siyosiy jarayonlar, Turkiston muxtoriyati.....	191
<i>Isaev Oybek Axmed o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda ona tili fanidan mustaqil ishlarni tashkil etishda matnlar ustida ishlash metodikasi....	195
<i>Iskandarova Maftuna Quvondiq qizi</i>	
Sinfdan tashqari tadbirlarda o'smir yoshdagi o'quvchilarning ijtimoiy tashabbuskorligini tarbiyalash metodi.....	199
<i>Latipova Nigoraxon Isakovna, Ibraimov Xolboy Ibragimovich</i>	
Tarixni o'rganishda yordamchi tarixiy fanlarning ahamiyati	202
<i>Maxmatkulova Nozikoy Choriyevna</i>	

MUNDARIJA	СОДЕРЖАНИЕ	CONTENTS
		Increasing the Efficiency of Economic Education Through Project-Based Educational Technologies 210 Nurmatova Maftuna Ilkxamovna
		Rassom O'rol Tansiqboyev asarlari vositasida maktabga tayyorlov guruhi bolalarini tabiat manzarasini chizishga o'rgatish..... 213 Po'latov Foziljon Usibjonovich
		Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvistik kompetensiyasini rivojlantirishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni..... 216 Qayumova Odinoxon Buvarayim qizi
		Milliy o'zlikni anglashni shakllantirishning pedagogik asoslari..... 219 Sa'dullayeva Sarvinoz Ubadullo qizi
		Neyrodinamik gimnastikalar yordamida o'quvchilarning matematik tafakkurini rivojlantirish..... 223 Sanobar Ibragimovna Kenjayeva
		Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasi va korrektsiyasi 228 Saotmuradova Zebo Yuldash qizi
		Musiqiy-nazariy fanlarni o'qitishda axborot kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llashning xususiyatlari 232 Shukurova Nilufar Gayratovna
		Maktabgacha ta'lim direktori shaxsiy kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalardan foydalanish..... 237 Ravshanova Nargiza Norboyevna, Suvonova Sohiba Eshquvvat qizi
		Surxon vohasining ijtimoiy hayotida sog'lomlashtirish oromgohlarining o'rni 241 Tilovov Qorjov Bekbayevich
		O'quvchilarning ma'naviy immunologik tarbiyasini shakllantirishning ilmiy asoslari..... 248 Toshmamatova Shoxsanam Muzaffar qizi
		Theoretical Foundations, Essence, Content and Forms of Economic Education for Students of Grades 5-6 of Secondary Schools 251 Turakhanov Oybek Davlatalieвич
		Tarbiyachining shaxsiy fazilatlar va pedagogik mahorati 257 Usarova Muborak Xabibulla qizi, Abduraxmanova Matluba Kamoliddin qizi
		Boshlang'ich ta'limda kommunikativ yondashuvga asoslangan o'qitish metodlarini takomillashtirish usullari..... 260 Xoliqova Matluba Mardon qizi
		Xorijiy tillarni o'qitishning zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish jarayonini takomillashtirishning shakl, metod va vositalari 263 Xudoyqulova Sevara Yorqul qizi
		Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ma'naviy tarbiyasida xalq pedagogikasi an'alaridan foydalanish 266 Yunusova Dildoraxon Xikmat qizi
		Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirish..... 270 Yusufaliyeva Gulnora Abdurahmonovna
		Способы и средства обучения ценности времени в младших классах (на уроках русского языка)..... 275 Ниязова Хилола Хаят кизи
		Психологические, лингвистические и педагогические компоненты в раннем обучении иностранным языкам в эпоху цифровизации образования 278 Турдикулова Эъзозхон Эркинжон кизи
		5–7-sinflar ingliz tili darsliklaridagi muloqot matnlarining tahlili..... 281 Abdumurodova Dilnoza Azimjon qizi
		Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining intellektual ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni..... 284 Abduraxmonova Noila Nasim qizi
		Boshlang'ich ta'lim yo'nalishida tabiiy fanlar nazariyasi va metodikasi fani rivojlanish tarixi 289 Abduraxmonov Zaribjon Mansurovich, Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi, G'ofurova Zarnigorxon Shuxratovna
		Informatika darslarida o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning nazariy asoslari 293 Ahmadova Kamola Ahmad qizi
		Methodology for Increasing the Efficiency of Training 10–12-Year-Old Tennis Players 297 Akhmedova N. I.
		Musiqqa ta'limi yo'nalishi talabalarida ingliz tili fani doirasida kasbiy-muloqotni rivojlantirish tamoyillari 301 Ashurova Zulayxo Erkinovna

Pedagogik oliy ta'limda "tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasi" modulini o'qitishning pedagogik va metodik xususiyatlari.....	306
Boliyeva Lola Shukurovna	
O'zbek tilida rang bildiruvchi leksik birliklarning tarixiy-etimologik tahlili.....	309
Rahmon Ernazarov	
Maktabgacha ta'limda kompyuter texnologiyalari orqali bolalarning intellektual rivojlanishini ta'minlash	313
G'ulomova Muxlisa Ulug'bek qizi	
Maktabgacha ta'lim muassasasida huquqiy tarbiyani amalga oshirish yo'llari.....	317
Karimova Umida Sharopovna	
Raqamli ta'lim muhitini shakllantirish asosi sifatida kichik maktab o'quvchilariga informatika va axborot texnologiyalarini o'qitishning o'quv-uslubiy ta'minoti.....	322
Mamajanov Raxmatilla Yakubjanovich, Aliyev Mahmud Muso o'g'li	
Использование личностно-ориентированных образовательных технологий в дошкольном образовании	327
Мирзатова Гулшода Худойбердиевна	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish mohiyati.....	332
Najmiddinova Saodat Abduvohid qizi	
Ta'lim jarayonida mozaika texnologiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning intellektual kompetentligini rivojlantirish.....	335
O'rinov Rustambek Yoqubjonovich	
Oilaviy munosabatlarga ijtimoiy-psixologik ta'sirlar va ularning ahamiyati	340
Otanazarova Muhayyo Uktamova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari sharoitida bolalarning harakat faoliyatini maqsadli rivojlantirish texnologiyasi	344
Radjapova Gulbahor Mamatraimovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda reflektiv ko'nikmalarini shakllantirish metodik muammo sifatida... ..	348
Raxmonova Iroda Samijonovna	
Voleybol sport seksiya mashg'ulotlarini tashkil etishda ishlab chiqilgan ilmiy-metodik dastur va anketa so'rovi natijalari tahlili	352
Sulaymonov Jahongir Solijonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining adabiy va nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirishda interfaol va kollaborativ metodlar qo'llanilishi	361
Temirova Iqbol Sadriddinovna	
Zamonaviy gumanitar bilimlarda "axborot kompetentligi" tushunchasining tarixiy-mantiqiy tahlili.....	365
Xoshimova Xulkaroy Xoshimjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'quv-bilish faolligini rivojlantirishda bolalar adabiyotidan foydalanish metodikasini takomillashtirish.....	369
Yuldoshova Mehriniso Ochilidievna	
Gumanitar fanlarda milliy folklardan foydalanishning ahamiyati.....	372
Abduxakimova Maxfuza Abduraxmonova	
Методика усовершенствования коммуникативной толерантности детей в процессе изучения русского языка и литературы в начальных классах.....	376
Тошматова Мукаррам Джумановна, Дадаева Фируза Акрамовна	
Психологические, лингвистические и педагогические компоненты в раннем обучении иностранным языкам в эпоху цифровизации образования	380
Турдикулова Эъзозхон Эркинжон кизи	
Формирование коммуникативных умений учащихся младших классов средствами филологических наук.....	383
Хожиева Малика Хусниддиновна	
The Formation of Syntactic Paradigmatics.....	388
Turdiyeva Nilufar Anvarovna	
Oliy ta'limda zoologiya fanini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	391
Xonnazarova Mamlakat To'liqinovna	
O'zbek kurashchilarining kurash usullari va taktik harakatlarini o'zlashtirish darajalari.....	395
Qon'irbaev Dastan	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida atrof olamga nisbatan mas'uliyatlikni takomillashtirish mexanizmi	399
<i>Abdulahkimova Fotima Turduqil qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar kreativ fikrlashini rivojlantirishning pedagogik-psixologik qonuniyatlari	403
<i>Abdusattorova Umida Abdusamat qizi</i>	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonini tashkil etish yo'nalishlari	406
<i>Ametova Guljamila Elbrusovna</i>	
Fanlararo aloqadorlik asosida tayanch kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari...	410
<i>Babayeva M. A.</i>	
Rahbarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishni boshqarish chora-tadbirlari.....	413
<i>Bagmatov Davlatjon</i>	
Rivojlanayotgan davlatlarda ota-ona va farzand munosabatlari.....	418
<i>Bobojonova Nazira Merganboy qizi</i>	
Huquqiy fanlarni innovatsion o'qitish usullarining afzalliklari	422
<i>Dauletbaeva Jadiraxan Aliy qizi</i>	
Ona tili o'qituvchilarining nutqi bilan bog'liq muammolar va unga doir yechimlar	426
<i>G'. Do'stmurodov</i>	
Barqaror rivojlanish kontekstida maktabgacha ta'lim: bolalarda ekologik ongni shakllantirish.....	430
<i>Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna</i>	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks yondashuv	433
<i>Ibroximova O'g'iloy Inomjon qizi</i>	
Transformatsiya-lashayotgan jamiyatda yoshlarning shaxsiy resurslari va psixologik barqarorligi	437
<i>Irisbayeva Qunduzxon</i>	
Talabalarda kasbiy kreativlik ko'nikmalarini shakllantirish samaradorligi va uning natijalari	440
<i>Ismanova Ma'mura Abdumo'minovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi serebral falajli bolalarda nutq va motorikani rivojlantirish	444
<i>Isodullayeva Iqboloy Sodiqjonovna</i>	
Talabalarining intellektual-kognitiv salohiyatini rivojlantirishda kredit-modul tizimining pedagogik jihatlari ..	447
<i>J. Otepbergenov</i>	
Yashil suvo'tlar (Chlorophyta) bo'limini o'qitish metodikasi	451
<i>M. N. Xayitova</i>	
Bo'lg'usi pedagoglarda empatik kompetensiyalarni rivojlantirish: zamonaviy yondashuvlar va amaliy strategiyalar	457
<i>Mambetkarimova Indira Polatbaevna</i>	
An Analysis of the Present-Day use of English Folklore in Education.....	460
<i>Maxsudaliyeva Ranokhon Bakhodir qizi</i>	
Yoshlarda kasbiy motivatsiyani shakllantirishning psixologik xususiyatlari	463
<i>Mirzaxmatova Sayyora Saydaxmatovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasi va uning mohiyati	466
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Boshlang'ich sinfda matematika o'qitishni tashkil qilish shakllari	471
<i>Norquvatova Diyora Davron qizi</i>	
Zamonaviy ta'limda inklyuziv yondashuvlar: o'qituvchilarning kasbiy tayanchlarini takomillashtirish.....	475
<i>Olimova Nodirabegim Ibrohimjon qizi</i>	
Jadidlar ta'lim orqali jamiyatni o'zgartirishga intilganlari, ularning maqsadlari va erishilgan natijalar.....	479
<i>Omonov Asliddin Sunnatovich</i>	
O'zbek tilida rang bildiruvchi leksik birliklarning tarixiy-etimologik tahlili.....	481
<i>Rahmon Ernazarov</i>	
Boshlang'ich ta'lim – inson kamolotining ilk poydevori!.....	485
<i>Ravshanova Ra'no Raup qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish	489
<i>Saidova Dilnoza Baxtiyor qizi</i>	
Mental arifmetika orqali bolalar intellektini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	493
<i>Saydaliyeva Umidabonu Sharifjon qizi</i>	
Innovatsion ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf ona tili darslarining samaradorligini oshirish muammosi	496
<i>Sharipova Sevara Erkin qizi</i>	
CEFR doirasida arab tilida yozma nutq kompetensiyasini baholash mezonlari va amaliy usullar	499
<i>Sindarova Malika Aziz qizi</i>	

VARK ta'lim modelining pedagogik oqibatlari	503
<i>Temirova Mushtariybonu</i>	
Kasbiy rivojlanish soatlarida boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish	507
<i>Temirova Rushana Ravshan qizi, Nishonova Durdona Olimjon qizi</i>	
Teaching on Empty: Burnout Challenges in Elt Classrooms	511
<i>Usmanova Nilufar Xasan qizi</i>	
Ona tili ta'limini tashkil etish jarayonining ilmiy-nazariy tendensiyalari	514
<i>Uzoqova Maftuna Abdirazzoqovna</i>	
Критическое мышление в контексте эмоционального интеллекта	518
<i>Нажмудинова Мадина Халимовна</i>	
Реформа образовательной системы для повышения качества и доступности образования, как одна из целей устойчивого развития	521
<i>Аскарова Ф. А.</i>	
Yengil atletika sport turida uzunlikka sakrovchilarni mashg'ulot jarayonida tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish uslubiyati	528
<i>Ro'zmetov Rasul Tangirberganovich</i>	
Nutq – ijtimoiy taraqqiyot omili sifatida: maktabgacha yoshdagi bolalarda shakllanish bosqichlari va yondashuvlar	532
<i>Sharipova Guzal Sodiqovna, Xabibullayeva Maftunaxon Vaxobjon qizi</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida multimedia vositalari orqali nutq madaniyatini shakllantirish modeli	535
<i>Abduvaliyeva Farida Salimjon qizi</i>	
Yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalash tendensiyalari	539
<i>Abirova Umida Nazarovna</i>	
Tanqidiy fikrlash: tushunchasini tahliliy idrok etish	543
<i>Akabiroya Mexriniso Baxtiyorovna</i>	
Nutq nuqsoniga ega bolalar diqqat xususiyatlari	547
<i>Akbarova Ziyoda Qurbonjon qizi</i>	
Milliy tarbiya asoslari fanini o'qitishning amaliyotdagi holati	550
<i>Alisher Tursunov</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi asosiy omillar va ularni bartaraf etish yo'llari	554
<i>Beketov Nurseit Alijan o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining atrof-muhitga ekologik munosabatini oshirishda ekskursiya mashg'ulotlarini o'tkazishda raqamli texnologiyalarning o'rni	558
<i>Bovanova Umida Abdurahobovna, Meliqulova Oybahor Farhod qizi</i>	
Neyropedagogika va zamonaviy ilmiy yondashuvlar	564
<i>Duschanova Nilufar Sabirbayevna</i>	
O'yin texnologiyasi asosida bolalarda muloqot madaniyatini rivojlantirish	567
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi bolalarida konstruksiyalashga oid ko'nikmalarni shakllantirish	570
<i>Eshonqulova Ma'suda Xabibovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantirish markazlaridagi ta'limiy faoliyatlarni kuzatish va tahlil qilish metodikasi	573
<i>Fayziyeva Mabudaxon Muxammadjonovna</i>	
Duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirishda logopedik texnologiyalarning o'rni	576
<i>Mahkamova Umida Abdusattorovna</i>	
Kurash mashg'ulotlarining o'quvchilarni axloqiy tarbiyalashdagi roli: an'anaviy sportning pedagogik imkoniyatlari	579
<i>Muratov Muzaffar Shermamatovich</i>	
Autizm sindromli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda korreksion ishlar	582
<i>Nabiyev Ravshanjon Shavkatjon o'g'li</i>	
Sharq ma'rifatparvarlari va ularning gender tengligi haqidagi qarashlari	586
<i>Norimonova Gulmira Ulug'bek qizi</i>	
Sport vositasi orqali yoshlar o'rtasida ekstremizmning oldini olish yo'llari va mexanizmlari	589
<i>Nosirova Dilnoza Sobirovna</i>	

MUNDARIJA	CONTENTS	СОДЕРЖАНИЕ
	Sportchilarning individual funksional xususiyatlariga asoslangan mashg'ulot yuklamalarini optimallashtirish yo'llari 593 Olimov Shahobiddin Maribboy o'g'li, Sulaymonova Maktuba Xusan qizi	
	Kasbiy sifatlarini takomillashtirishda raqamli texnologiyalar foydalanish..... 597 Otanazarova Mohira Xamidbekovna	
	Biologiya fanining ta'limdagi o'rni va o'qitishdagi muammolar..... 601 Pulatova Elnora Kadirovna	
	Boshlang'ich sinf darsliklaridagi antroponimlarning funksional, leksik, semantik, morfologik tadqiqi..... 606 Qarshiyeva Gulbahor Shamil qizi	
	Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda refleksiv ko'nikmalarni shakllantirish metodik muammo sifatida . 609 Raxmonova Iroda Samijonovna	
	Professional Standards for Pre-Service Teachers..... 613 Sardor Rakhmanov	
	Ta'limni raqamlashtirish sharoitida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari 619 Sayidova Muxtaram Xamidullayevna	
	Ingliz tilini o'rgatishda multimodal yondashuv asosida ta'limiy videolardan foydalanish strategiyasi 623 Solijonova Mohlaroyim Abdumalik qizi	
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini matn ustida ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda interfaol metodlardan foydalanish..... 628 Sotiboldiyeva Shoxista Jaloliddin qizi, Shodmonqulova Sevara Rahmonqul qizi	
	O'quv-tarbiyaviy vaziyatlarni loyihalashtirish asoslarida talabning tarbiyaviy jihatlarini takomillashtirish .. 632 Temirov Ma'ruf Shuhrat o'g'li	
	Tikuv buyumlarini konstruksiyalash va modellashtirishning avtomatlashtirilgan tizimlari fani orqali talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari..... 638 Umarova Fotima Abduraximovna	
	Bo'lajak o'qituvchilarda xalq pedagogikasi vositasida milliy xarakter xususiyatlarini shakllantirish omillari..... 641 Usmonova Muattar Bahadirjonovna, Hasanboyeva Kamola Dilmurod qizi	
	Raqamli ta'lim texnologiyalarning bugungi kunda ta'lim sohasidagi qo'llanilishi 647 Xamroyeva Madina Dadajonovna, Umarov Husan Lazizi o'g'li	
	Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish..... 650 Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
	Geografiya ta'lim yo'nalishi talabalarini o'qitish metodikasi va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga oid tadqiqot ishlarining tahlili..... 655 Xodjanliyazova Shoxsanam Ergash qizi	
	O'tkir Hoshimovning "Tushda kechgan umurlar" romanida inson va uning ruhiyati 660 Xolmatova Ro'zixon Akmaljon qizi	
	Talabalarda liderlikni shakllantiruvchi ijtimoiy-pedagogik omillar 663 Xoshimova Muazzamxon Zaynalobidinovna	
	Creative Games and Project-Based Learning in Physics Lessons 666 Yorqinbek Abduraimjanovich Mamatokhunov	
	Теоретические основы и практическое применение компетентного подхода в обучении физике 670 Абдулхаким Хакимов	
	Роль инклюзивной игровой деятельности в социальной адаптации детей с инвалидностью дошкольного возраста 673 Плиева Руслана Владимировна	
	"Beruniy asri" yoxud Beruniyning xarizmatik qobiliyati va uning boqiy ilmiy merosi 676 Saifnazarov Ismoil, Sultonov Tursinboy	
	Значение наблюдения и педагогической диагностики в инклюзивном образовании..... 682 Тургунова Нилуфар Абдусаломовна	
	Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik dunyoqarashini shakllantirish texnologiyalari 685 Xaydarova Shaxlo Narzullayevna, Azimova Gulmira Xayrullayevna	
	Диалог культур в рассказе "Келинка" галины ширяевой: гендерная и этнокультурная перспектива.. 689 Чернова Татьяна Алексеевна	
	Ijtimoiy va gumanitar fanlarning pedagogik ahamiyati: Xo'ja Vali avlodlari misolida 692 Umurov Sharif Rajabovich	

Raqamli ta'lim sharoitida talabalar mustaqil tayyorgarligini rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari: didaktik yondashuvlar va ilg'or ilmiy modellarning tahlili.....	695
Umarova Zaxro Abduraxim qizi	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda innovatsion yondashuvga oid dolzarb masalalar	701
Sharofat Juraqulova Baxtiyorovna	
Bo'lajak ingliz tili mutaxassislarining sun'iy intellekt kompetensiyasi.....	704
Ibragimova Hilola Bahodirjon qizi	
Oliy ta'lim muassasalari talabalari orasida kurash sport turini keng rivojlantirish	709
Ochilov Elbek Olimovich	
Muhandislik grafikasi ta'limida talabalarning grafik ishlarni bajarish ko'nikmalarini rivojlantirish.....	712
Ashirboyev A. O., Muxamedjanova G. J.	
Futbol mashg'ulotlarida o'quvchilarda jamoaviy ruhni pedagogik usullar bilan rivojlantirish	715
Axmedjanov Shuhrat Boltayevich	
Boshlang'ich sinf ona tili ta'limida nutqiy va lingvistik kompetensiyalarini shakllantirish	718
Bamullayeva Shodiyona Nasrullo qizi	
Umumiy o'rta ta'lim o'quv dasturlarining sifat va samaradorligini oshirishning nazariy hamda ilmiy asoslari	721
Esanov Muzaffar Xoshimovich	
Bo'lajak tarbiyachilarni innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari	726
Eshmuminova Dilshoda Iskandarovna	
Jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida pedagogik yondashuvlarning roli.....	730
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Arab xattotlik san'atining rivojlanishi.....	733
Mamarajabov Mirqosim Ramazon o'g'li	
Educational Effectiveness of the Question-and-Answer Technique in Working With English Texts	737
Muradulloyeva Sevinch Soxibjon qizi	
Boshlang'ich sinf matematika va geometriya darsliklarida STEAM yondashuvi asosida o'qitishning imkoniyatlari.....	740
Nazarova Shahzoda	
Boshlang'ich ta'lim o'quv jarayoniga sun'iy intellektni tatbiq etishning metodik asoslari (sinfdan tashqari ishlar misolida).....	744
Nigmatullayeva Matluba Izatullo qizi	
Jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining o'quvchilarda ijtimoiy faollikni shakllantirishdagi pedagogik imkoniyatlari	748
Normaxmatov Ilhom Zayniddinovich	
Boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining imkoniyatlari.....	751
Qurbonov Sanjar Rajabboyevich	
Sportchi salomatligini baholashda zamonaviy texnologiyalar.....	754
Samandarov A. X.	
Sport tashkilotlari uchun marketing, e-marketingning foydalari	758
Samatov Javlonbek Abdukayumovich	
Futbol o'yinlari orqali o'quvchilarda jismoniy tarbiya pedagogikasining ahamiyati	762
Sattarov Qarshiboy Norqulovich	
Kichik maktab yoshidagi bolalarda lingvistik kreativ intellektni shakllantirishning pedagogik shartlari	765
Shodiyev Rizamat Davronovich, Jabborova Maftuna Komil qizi	
Ota-onalar bilan samarali hamkorlikni tashkil etishda direktorning strategik yondashuvi.....	770
Tog'ayeva Shahnoza Shavkatovna	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqa tinglash	774
Xodjayeva Nilufar Latipovna	
Talabalarda kitobxonlik madaniyatini targ'ib qilish orqali sog'lom fikrlarni shakllantirish masalasi.....	778
Xudayberganova Nargisa Qurbonbayevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati	782
Xursanova Marjona Baxtiyor qizi	
Sun'iy intellekt – bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilari ta'limini modernizatsiya qilish vositasi sifatida	785
Yoqubaliyeva Dilafruz Payzidin qizi	
Tibbiy pedagogika: kasbiy ta'limda sog'lom turmush tarzi shakllantirishning psixopedagogik asoslari.....	788
Ziyatov Muhammad Namazovich	
Интерактивное обучение в развитии личности и критического мышления студентов	792
Рысова Галия Байбулатовна	

Значение искусственного интеллекта в области педагогики на основе мультимедийных приложений	795
Begaliyev Fayzali Umaraliyevich	
Favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan tibbiy profilaktik ishlar	798
Mahmudov Otamurod Hoshimovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida haykaltaroshlik san'ati bilan korruptsiyaga qarshi boshqaruv mexanizmlarini shakllantirish	802
Toshpulatova Fotima Saydullayevna	
Tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish usullari	805
Abdulvohidov Turg'unali Abduqaxxor o'g'li	
Zamonaviy pedagogik jarayonlarda uzluksiz kasbiy rivojlanish va uning o'quvchilarning natijalariga ta'siri	808
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi	
Tibbiyot ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	811
Amonova Madina Furkatovna	
Matematika fanini o'qitishda fanlararo integratsiya.....	814
Arabboyeva Zamiraxon Tadjibayevna	
PISA 2025 tadqiqotlariga doir tajriba sinov ishlari (O'zbekiston misolida).....	817
Doniyorov Muxiddin Normamatovich	
Maktabgacha ta'limning rivojlanish markazlarida ta'lim-tarbiya jarayonida o'yinlardan foydalanish va tahlil qilish.....	820
Eshmuratova Gauzar Maxsudovna	
Ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish	824
Matjanova Gulzada Annabayevna	
AI-Xorazmiy asarlari vositasida talabalarda analitik fikrlashni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	828
Qaxxorova Shaxnoza Abduvasit qizi	
Xalq og'zaki ijodi vositasida boshlang'ich sinf o'quvchilarida mehnat tarbiyasini shakllantirish	832
Rahmonova Zamiraxon Yakubovna	
Jonli tabiat burchagini tashkil etish metodikasi.....	835
Yaylovboyeva Maftuna Lochinbek qizi	
Maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarda raqamli intellekt (DQ) va divergent fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish.....	838
Yusupova Xabiba Iriskulovna, Nazarmatova Dilshoda Umarali qizi, Xusanova Dilraboixon Botiraliyevna	
Integratsiyalashgan ta'lim jarayonida yaratiladigan metodikalar va loyiha ishlari.....	843
Ergasheva Mahbuba	
Инновационные педагогические подходы в системе образования и их эффективность	846
Уринбаев Исроилжон Кадиржонович	

MAKTABGA TAYYORLOV YOSHIDAGI BOLALARDA RAQAMLI INTELLEKT (DQ) VA DIVERGENT FIKRLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH

Yusupova Xabiba Iriskulovna

Toshkent amaliy fanlar universiteti

“Maktabgacha ta'lim metodikasi” kafedrası mudiri, professor v.b.

Nazarmatova Dilshoda Umarali qizi

Toshkent amaliy fanlar universiteti

“Maktabgacha ta'lim metodikasi” kafedrası o'qituvchisi

Xusanova Dilraxon Botiraliyevna

Toshkent amaliy fanlar universiteti

“Maktabgacha ta'lim metodikasi” kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Bugungi axborot jadal rivojlanayotgan davrda uzluksiz ta'limning boshlang'ich bosqichi bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarning raqamli savodxonligini oshirish maqsadida yurtboshimiz tomonidan islohotlar amalga oshirilmoqda. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini metodik ta'minlash maqsadida ta'lim-tarbiya jarayonlarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish va maktabgacha yoshdagi bolalarda divergent fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish masalalari ilgari surilmoqda. Bugungi kunda aksariyat yosh bolalar kompyuter savodxonligiga ega. Bu esa, albatta, AKT bilan ishlashning yosh chegarasi yanada qisqarganini bildiradi. Ijodiy fikrlashni rag'batlantirish va innovatsiyalarni keng targ'ib qilish maqsadida divergent fikrlashni maktabgacha yoshdan boshlab shakllantirish, shubhasiz, kelajak kasblariga tayyorgarlikning birinchi bosqichi hisoblanadi.

Kalit so'zlar: raqamli intellekt, divergent fikrlash, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, innovatsiya, ijodiy fikrlash, raqamli savodxonlik, metodik ta'minot.

Abstract: In today's era of rapid information development, reforms are being implemented by our Head of State to improve the digital literacy of preschool children, who represent the initial stage of continuous education. In order to methodologically support preschool education organizations, the use of information and communication technologies (ICT) in the educational process and the development of divergent thinking skills in preschool children are being emphasized. Nowadays, most young children possess computer literacy. This undoubtedly indicates that the age threshold for working with ICT has become even younger. Stimulating creative thinking and widely promoting innovations by developing divergent thinking from the preschool stage is, without doubt, the first stage of preparation for future professions.

Key words: digital intelligence, divergent thinking, information and communication technologies, innovation, creative thinking, digital literacy, methodological support.

Аннотация: В эпоху бурного развития информации реализуются реформы под руководством нашего главы государства, направленные на повышение цифровой грамотности детей дошкольного возраста – начального этапа непрерывного образования. С целью методического обеспечения деятельности дошкольных образовательных организаций выдвигаются задачи по использованию информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в образовательном процессе и формированию у дошкольников навыков дивергентного мышления. В настоящее время большинство детей младшего возраста обладают компьютерной грамотностью. Это, безусловно, свидетельствует о снижении возрастного порога для работы с ИКТ. Стимулирование творческого мышления и широкое продвижение инноваций через формирование дивергентного мышления с дошкольного возраста, несомненно, является первым этапом подготовки к профессиям будущего.

Ключевые слова: цифровой интеллект, дивергентное мышление, информационно-коммуникационные технологии, инновации, творческое мышление, цифровая грамотность, методическое обеспечение.

KIRISH

Raqamli savodxonlik deganda ma'lumotni topish, baholash, yaratish va undan raqamli texnologiyalar orqali samarali foydalanish qobiliyati tushuniladi. Bu internet, ijtimoiy tarmoqlar va turli raqamli qurilmalardan to'g'ri foydalanishni o'z ichiga olgan, raqamli muhitda harakatlanish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar majmuidir. Bugungi texnologiyalarga bog'liq bo'lgan dunyoda raqamli savodxonlik shaxsiy, ta'lim va ish faoliyatidagi yutuqlar uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli savodxonlik quyidagi ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi:

- Raqamli platformalarda erkin harakatlanish: turli qurilmalar va ilovalardan foydalanishni o'rganish, onlayn xaridlardan tortib, moliyani boshqarishgacha bo'lgan kundalik vazifalarni oson bajarish;
- Ma'lumotni tanqidiy baholash: internetdagi ma'lumotlar ko'pligini hisobga olib, yolg'on ma'lumotlarga aldanmaslik uchun manbalarning ishonchlilik darajasini aniqlash;
- Samarali muloqot: raqamli savodxonlik shaxsiy va ish muhitida, shu jumladan masofadan turib hamkorlik qilishda boshqalar bilan to'g'ri munosabat o'rnatishga ko'maklashadi.

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalarning tez sur'atlar bilan rivojlanishi hukumatlar uchun muhim vazifalardan biriga aylandi. Masalan, O'zbekistonda 2022-yilda qabul qilingan ***"Yangi O'zbekistonning 2022–2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi"***da yoshlarga oid davlat siyosatini takomillashtirish masalalariga e'tibor qaratilib, yoshlarning raqamli savodxonligini oshirishga alohida urg'u berilgan. Shuningdek, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi orqali kamida 2 million yoshlarning intellektual salohiyatini oshirish, ularni ilmiy va innovatsion faoliyatga jalb etish ko'zda tutilgan.

Raqamli savodxonlikni oshirish maqsadida maktabgacha yoshdagi bolalarda sifatsiz gadjetlardan foydalanishning oldini olish, bolalarni milliy kontentlarni ko'paytirish va undan foydalanishga o'rgatish, axborot hujumidan himoyalani qobiliyatlarini hamda divergent fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish bugungi kunda dolzarb masala sifatida qaralmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli intellekt (Digital Quotient, DQ) tushunchasi raqamli savodxonlik va xavfsizlik bo'yicha xalqaro ekspert Yuhyun Park tomonidan ishlab chiqilgan. Uning fikricha, raqamli intellekt bolalarning raqamli muhitda xavfsiz, axloqiy va samarali faoliyat yuritishiga yordam beruvchi kompleks kompetensiyalarni qamrab oladi. UNESCO ushbu yondashuvni qo'llab-quvvatlab, DQ EveryChild loyihagini targ'ib qilmoqda.

Divergent fikrlash tushunchasi psixologiya fanida Joy Paul Guilford tomonidan kiritilgan bo'lib, u inson tafakkurining ijodiy va muammoga ko'p yechim topishga yo'naltirilgan shaklini ifodalaydi. Guilford o'zining intellekt tuzilmasi modeli orqali ijodiy fikrlashning ahamiyatini asoslab bergan. Shuningdek, D. B. Elkonin maktabgacha yosh davrida rolli o'yinlar orqali bolalarda ijodiy fikrlash va shaxsiy rivojlanishning shakllanishini chuqur o'rgangan.

Hozirgi zamonaviy tadqiqotlarda ham (Mahmutazimova, Gulyayeva va boshqalar) raqamli savodxonlik, STEAM texnologiyalari va raqamli vositalar bolalarda ijodiy va divergent fikrlashni rivojlantirish uchun samarali vosita sifatida e'tirof etiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maktabgacha yosh davri eng muhim bosqich hisoblanadi. Pedagogik va psixologik nuqtai nazardan tahlil qilinsa, maktabgacha yoshdagi bolalarning bugungi kunda kompyuter qismlaridan keng foydalanishi, o'yinchoqlarga nisbatan ekran va gadjetlarga bo'lgan qiziqishining yuqoriligi sababli raqamli savodxonlik hamda divergent fikrlash muhim ahamiyat kasb etadi. Ma'lumki, maktabgacha yosh – bu bolaning shaxsiyati shakllanadigan davr bo'lib, uning yetakchi faoliyati rolli o'yinlardir ^[1]. Aynan rolli o'yinlar asosiy yangi shakllanishlarning rivojlanishini belgilaydi va boshqa faoliyat turlari bilan bir qatorda bolaning shaxsiyati asosiy xususiyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi ^[2].

Amerika Kutubxonalar Assotsiatsiyasining (ALA) ta'rifiga ko'ra, raqamli savodxonlik – bu axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) yordamida ma'lumotni izlash, baholash, yaratish va yetkazish qobiliyati bo'lib, u bilim va texnik malakalarni o'z ichiga oladi.

Dastlab raqamli savodxonlik shaxslarning raqamli ko'nikmalarini shakllantirish va kompyuterdan mustaqil foydalanishga qaratilgan bo'lsa, internetning rivojlanishi va ijtimoiy tarmoqlarning ommalashuvi uning e'tiborini aynan shu sohalariga yo'naltirdi. Mobil qurilmalar ham bunga yaqqol misol bo'la oladi.

Raqamli savodxonlik umumiy savodxonlik shakllarini o'rnini bosmaydi, aksincha, an'anaviy savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantiradi va kengaytiradi. Shu sababli raqamli savodxonlikni bilim olish jarayonining ajralmas qismi sifatida ko'rish mumkin.

Media-savodxonlikka oid ta'lim Buyuk Britaniya va AQShda 1930-yillarda boshlangan tashviqotlar va 1960-yillarda reklamalarning kuchayishi natijasida shakllana boshladi. Manipulyativ xabarlar almashinuvi va ommaviy axborot vositalarining turli shakllarining ko'payishi o'qituvchilarda jiddiy tashvish uyg'otdi. Shu sababli, o'qituvchilar shaxslarga qabul qilayotgan media xabarlarini baholash va ularga kirish huquqini o'rgatish maqsadida ommaviy axborot savodxonligi ta'limini targ'ib eta boshladilar. Raqamli va ommaviy axborot vositalarini tanqidiy tahlil qilish qobiliyati shaxslarga xabarlarining xolisligini aniqlash va ularni mustaqil baholashga yordam beradi.

Texnik ko'nikmalarga ega bo'lish va kompyuter tizimida navigatsiya qilishni bilish shaxslarga o'z-o'zini baholashda ko'maklashadi ^[3]. Raqamli intellekt DQ instituti tomonidan "umuminsoniy axloqiy qadriyatlarga asoslangan va shaxslarga raqamli hayotning qiyinchiliklariga duch kelish hamda imkoniyatlaridan foydalanish imkoniyatini beradigan texnik, kognitiv, metakognitiv va ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarning to'liq to'plami" deb ta'riflangan. Raqamli intellekt – bu raqamli dunyoda shaxslarga qiyinchiliklarga bardosh berish va hayotiy talablar sharoitiga moslashish imkonini beradigan ijtimoiy, emotsional va bilim qobiliyatlarining majmuasidan iborat.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarda DQ, ya'ni bugungi kunda raqamli intellekt (Digital Quotient, DQ), odatdagi IQ kabi muhim bo'lib bormoqda. Biroq bu shunchaki smartfon yoki kompyuterdan foydalanish qobiliyati emas, balki bolaga raqamli dunyoda xavfsiz va samarali harakat qilishiga yordam beradigan ko'nikmalarning butun majmuasi hisoblanadi. Bolalar internetga tobora ko'proq sho'ng'imoqda va bu faqat ma'lumot qidirish bilan bog'liq emas. Ular ma'lumotlarni tanqidiy baholash, shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilish va onlayn vaqtlarini oqilona boshqarishni o'rganishlari muhimdir.

DQ tushunchasini kim ishlab chiqqan? Bu atama raqamli ta'lim bo'yicha xalqaro ekspert, professor Yuhyun Park tomonidan ishlab chiqilgan. Uning g'oyalari butun dunyo bo'ylab bolalarning texnologiya bilan xavfsiz va malakali munosabatda bo'lishi uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarga ega bo'lishini ta'minlashga qaratilgan. Uning faoliyati YuNESKO tomonidan yuqori baholangan va DQ EveryChild harakati millionlab bolalarning raqamli dunyoga moslashishiga yordam bermoqda. Rubicon Akademiyasida ham raqamli razvedka tamoyillari dasturlarga faol ravishda kiritilmoqda. Bu nafaqat texnologiyalardan qanday foydalanishni, balki bolalarning raqamli dunyo bilan xavfsiz va samarali muloqot qilishiga yordam beradigan ko'nikmalarni aynan raqamli vositalar va divergent fikrlashni shakllantirish orqali rivojlantirishga xizmat qiladi.

Raqamli intellekt (DQ) – bu insonlarning raqamli dunyoga moslashishi va raqamli muhitda mas'uliyatli, axloqiy va xavfsiz tarzda harakat qilish qobiliyatidir. Boshqacha qilib aytganda, bu raqamli dunyoda to'g'ri va xavfsiz qarorlar qabul qilish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar, bilimlar va munosabatlar majmuasidir.

DQ ning asosiy tarkibiy qismlari quyidagi 8 ta asosiy yo'nalishni o'z ichiga oladi:

- 1. Raqamli fuqarolik (Digital Citizenship):** raqamli dunyoda axloqiy, qonuniy va mas'uliyatli xatti-harakat qilish. Bu boshqalarni hurmat qilish, qonunlarga rioya qilish va o'z harakatlari uchun javobgarlikni o'z ichiga oladi.
- 2. Raqamli kirish (Digital Access):** barcha uchun raqamli texnologiyalardan to'liq foydalanish imkoniyatini ta'minlash. Bu ayniqsa chekka hududlarda yashovchilar, nogironligi bo'lgan shaxslar va iqtisodiy jihatdan nochor ahvolda bo'lganlar uchun dolzarbdir.
- 3. Raqamli savdo (Digital Commerce):** onlayn xaridlar qilish, pul o'tkazish va boshqa moliyaviy operatsiyalarni xavfsiz va samarali amalga oshirish qobiliyati.
- 4. Raqamli muloqot (Digital Communication):** turli raqamli platformalar orqali samarali va to'g'ri muloqot qilish. Bu elektron pochta, ijtimoiy tarmoqlar, video konferensiyalar va boshqa vositalarni o'z ichiga oladi.
- 5. Raqamli savodxonlik (Digital Literacy):** ma'lumotni topish, baholash, yaratish va undan samarali foydalanish qobiliyati. Bu tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini ham o'z ichiga oladi.
- 6. Raqamli xavfsizlik (Digital Security):** o'zini va boshqalarni onlayn xavflardan himoya qilish qobiliyati. Bu shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, viruslardan saqlanish va kibermuhitda xavfsiz xatti-harakat qilishni qamrab oladi.

7. **Raqamli salomatlik (Digital Health):** raqamli texnologiyalardan foydalanishning jismoniy va psixologik ta'sirini tushunish va uni boshqarish. Bu ko'z zo'riqishini kamaytirish, to'g'ri holatda o'tirish va onlayn qaramlikdan saqlanishni o'z ichiga oladi.
8. **Raqamli huquq (Digital Law):** raqamli dunyoda qonuniy va axloqiy masalalarni tushunish va ularga rioya qilish. Bu mualliflik huquqi, shaxsiy daxlsizlik huquqi va kiberjinoyatchilik kabi masalalarni o'z ichiga oladi.

Raqamli savodxonlikni oshirish orqali maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarda divergent fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish, innovatsion g'oyalarni amaliyotga tatbiq etish va kelajak kasblariga tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Divergent fikrlash nima? Divergent fikrlovchi shaxslar kimlar?

Maktabgacha yoshdagi bolalarda divergent fikrlash, ya'ni ko'p variantli, kreativ va innovatsion fikrlash qobiliyati yuqori darajada rivojlangan bo'ladi. Bu yoshdagi bolalar dunyoni o'rganish, yangi narsalar yaratish va muammolarni turli xil usullar bilan hal qilishga moyil bo'ladilar.

Joy Pol Gilford (Joy Paul Guilford) – amerikalik psixolog va professor bo'lib, AQSHning ko'plab universitetlarida dars bergan. U intellekt tuzilishi modelining yaratuvchisi sifatida tanilgan. Gilford xotira, fikrlash, e'tibor, ijodkorlik va temperament nuqtai nazaridan aql bo'yicha tadqiqotlar olib borgan. "Divergent va Konvergent fikrlash" tushunchasini psixologiyaga birinchi marta J. Gilford kiritgan. Professorning ta'kidlashicha, inson miya faoliyatining bu shakli muammoni hal qilishning asosiy usullarini o'zgartirishga imkon beradi.

Divergent fikrlash (lotincha: *divergere* – ajralish) – ijodiy fikrlash usuli bo'lib, odatda muammo va vazifalarni hal qilishda qo'llaniladi. Bu bir xil muammoning ko'plab yechimlarini topishdan iborat.

Konvergent fikrlash (lotincha: *convergere* – yaqinlashish) – aniq masalani yechish uchun oldindan o'rganilgan algoritmlardan foydalanishga asoslanadi.

Divergent fikrlashning to'rtta asosiy xususiyati mavjud:

1. **Ravonlik (Fluency):** bir nechta g'oya va yechimlarni tezda shakllantirish qobiliyati.
2. **Nostandardlik (Originality):** boshqalarning hayoliga kelmagan g'oyalarni ilgari surish qobiliyati.
3. **Moslashuvchanlik (Flexibility):** bir vaqtning o'zida muammoni hal qilishning turli usullari haqida o'ylash qobiliyati.
4. **Mutaxassislik (Elaboration):** g'oya tafsilotini ishlab chiqish va uning timsolini topish qobiliyati.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda divergent fikrlashni rivojlantirish usullari:

- **O'yin:** turli xil o'yinchoqlar, materiallar va tasavvurga asoslangan o'yinlar (ro'l o'ynash, qurilish o'yinlari) orqali kreativlikni rivojlantirish.
- **Savollar:** ochiq savollar berish (masalan, "Nima uchun?", "Qanday qilib?", "Agar... bo'lsa nima bo'ladi?") orqali fikr doirasini kengaytirish.
- **Qiziqishni rag'batlantirish:** bolalarning qiziqishlariga mos keladigan faoliyatlar va materiallar bilan ta'minlash.
- **Erkinlik va imkoniyat:** bolalarga o'z g'oyalarni erkin ifoda etish, tajriba o'tkazish va xatolar qilish imkoniyatini berish.
- **Ijodiy faoliyat:** rassomchilik, hunarmandchilik, musiqa va hikoya aytish orqali ijodiy fikrlashni rag'batlantirish.
- **Muhit:** ijodiy fikrlashga undaydigan va rag'batlantiradigan muhit yaratish.

Divergent fikrlashning ahamiyati

Maktabgacha yoshdagi bolalarda divergent fikrlash rivojlanishi orqali:

- muammolarni hal qilish qobiliyati ortadi;
- ijodiy va innovatsion g'oyalarni yaratish ko'nikmasi rivojlanadi;
- o'zini ifoda etish qobiliyati kuchayadi;
- o'rganishga bo'lgan qiziqish kuchayadi;
- kelajakda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun asos yaratiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarning raqamli kompetensiyalarini shakllantirish va divergent fikrlash orqali kelajak kasblariga tayyorlash bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachi-pedagoglarining mediasavodxonligini oshirish maqsadida tashkilot rahbarlari tomonidan xalqaro tajribalarni o'rganish uchun malaka oshirish kurslariga yuborish, IT va kompyuter savodxonligini oshirish bo'yicha masalalar ilgari surilmoqda.

Maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarda raqamli intellekt (DQ) va divergent fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish zamonaviy ta'limning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Ushbu ikki ko'nikmaning uyg'un rivojlanishi bolalarning kelajakda raqamli dunyoga muvaffaqiyatli moslashishi, ijodiy va innovatsion qobiliyatlarini namoyon etishi hamda hayotiy muammolarni samarali hal qila olish imkoniyatini yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarda raqamli intellekt va divergent fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish – bu ularning kelajakdagi shaxsiy va kasbiy muvaffaqiyatlari uchun mustahkam poydevor yaratish demakdir. Ushbu ko'nikmalarni rivojlantirish orqali biz farzandlarimizni raqamli davrning imkoniyatlaridan to'liq foydalana oladigan, ijodiy va innovatsion fikrlaydigan hamda jamiyatga foyda keltiradigan mas'uliyatli fuqarolar qilib tarbiyalashimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi" PF-60-son to'g'risidagi farmoni // <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PF-6079-son farmoni // <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>
3. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды. М., 1989.
4. Е. В. Гуляева, Ю. А. Соловьева. Компьютерные игры в жизни дошкольников. // С. 5–9.
5. Yu. Mahmutazimova. "Maktabgacha ta'limda STEAM texnologiyalari" // O'quv qo'llanma. T.: 2022-y.
6. Люблинская А. А. Детская психология: Учебное пособие. – М.: Просвещение, 1991. – 267 с.
7. Примерная основная образовательная программа дошкольного образования "Детский сад по системе Монтессори" / Под ред. Е. А. Хилтунен. – М.: Национальное образование, 2014. – 186 с.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.